

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРЕДМЕТ БАГАТОСТОРОННІХ МІЖНАРОДНИХ МІЖДЕРЖАВНИХ УГОД

Досліджуються онтологічні та аксіологічні проблеми правової регламентації та регулювання інституту місцевого самоврядування як об'єкта міжнародно-правового регулювання та предмету багатосторонніх міжнародних міждержавних угод. Розглядаються питання правильності перекладу основоположних термінів, що характеризують місцеве самоврядування, в міжнародних договорах та пропонуються відповідні тлумачення зазначених термінів, що більш точніше демонструють сутність локальної демократії.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, об'єкт міжнародно-правового регулювання, предмет міжнародно-правових угод, міжнародно-правові зобов'язання держав.*

Могилевский В. С. Местное самоуправление как объект международно-правового регулирования и предмет многосторонних международных межгосударственных соглашений

Исследуются онтологические и аксиологические проблемы правовой регламентации и регулирования института местного самоуправления как объекта международно-правового регулирования и предмета многосторонних международных межгосударственных соглашений. Рассматриваются вопросы правильности перевода основных терминов, характеризующих местное самоуправление, в международных договорах и предлагаются соответствующие толкования указанных терминов, которые более точно демонстрируют сущность локальной демократии.

Ключевые слова: *местное самоуправление, объект международно-правового регулирования, предмет международно-правовых соглашений, международно-правовые обязательства государств.*

Mogilevsky Vsevolod. Local government as an object of international legal regulation and the subject of multilateral international treaties

The ontological and axiological problems of the legal regulation and regulation of the institution of local self-government as an object of international legal regulation and the subject of multilateral international interstate agreements are investigated. The argument in favor of confirming the international legal regulation of local self-government is considered and investigated, including the questions of the correctness of the translation of the basic terms characterizing local self-government in international treaties and suggests appropriate interpretations of these terms that more accurately demonstrate the essence of local democracy.

Keywords: local government, object of international legal regulation, subject of international legal agreements, international legal obligations of states.

Місцеве самоврядування є новим феноменологічним інститутом для сучасної української державності. Його наріжною особливістю є те, що в умовах глобалізації та могутніх інтеграційних процесів у світі воно виступає не тільки суб'єктом національного права та внутрішньодержавного правопорядку, а і об'єктом міжнародного права, тобто його правовий статус, а також статус його суб'єктів та органів виступають як об'єкти міжнародно-правового регулювання і регламентуються міжнародними багатосторонніми договорами (Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року). Звідси, об'єктивується і актуалізується проблематика дослідження місцевого самоврядування в такій новій площині та якості.

На жаль, у вітчизняній юридичній літературі дослідження такого зовнішньополітичного та зовнішньоекономічного напрямку існування та функціонування інституту місцевого самоврядування (далі – МСВ) носять поодинокий характер. На це вказують наукові праці М. О. Баймуратова, І. В. Балабанової, О. В. Батанова, Є. О. Васильєва, Н. В. Камінської, Б. Я. Кофмана та ін, що досить ґрунтовно аналізують зовнішні аспекти діяльності МСВ та значення цього інституту для існування та стабільного функціонування як сучасної демократичної правової державності, так й міжнародного співтовариства держав.

Досліджуючи суто внутрішньодержавний інститут МСВ, як об'єкт міжнародно-правового регулювання та предмет багато-

сторонніх міжнародних міждержавних угод, необхідно зробити декілька зауважень методологічного характеру, що свідчать про глибинні регулюючі та регламентаційні процеси, що тривають в рамках сучасного міжнародного публічного права та скеровані на побудову нової моделі взаємовідносин держав як основних суб'єктів такого права та основоположних акторів міжнародних відносин.

По-перше, внутрішньодержавний інститут МСВ проходить процес інтернаціоналізації, тобто наділення відповідною міжнародною правосуб'єктністю, завдяки декільком факторам: а) насамперед особливої значущості для стабільного та належного існування та функціонування демократичної правової державності — в результаті чого саме місцеве самоврядування, його стан, наявність та функціонування системи його суб'єктів та органів, їх правовий статус, реальна можливість та спроможність здійснювати локальну демократію — виступає як оціночний критерій демократичності та ефективності держави як суб'єкта міжнародного права і члена міжнародної спільноти держав в сфері прав людини; б) МСВ як об'єкт міжнародно-правового регулювання та предмет багатосторонніх міжнародних міждержавних угод стає лише після його включення в перелік об'єктів такого міжнародно-правового регулювання нарівні з правами людини в усіх їх іпостасях (права дитини, права жінок, релігійні права, права ув'язнених, виборчі права, функціонування демократичних інститутів в суспільстві тощо), тобто міжнародна спільнота держав дає згоду на те, що відповідна сфера внутрішньодержавної діяльності стає не тільки об'єктом розгляду такої спільноти, але й об'єктом її регулювання, регламентації та контролю за допомогою спеціальних норм міжнародного права, що включені в спеціальні міжнародно-правові акти договірної природи, що містять в собі міжнародно-правові зобов'язання держав-підписантів.

По-друге, наведені процеси з інтернаціоналізації МСВ є проявом складних нормотворчих процесів, що виникають у світовому правопорядку та носять найменування правової глобалізації — це нова форма світової глобалізація, яка виникає

після економічної і політичної глобалізації, але на їх базі, з метою організаційного вдосконалення і нормативного оформлення останніх, та яка скерована на закріплення нової якості співробітництва світових держав, але вже на рівні юридизованих та взаємно-обов'язкових зобов'язань щодо стандартизації їх поведінки в загальних сферах співробітництва, що представляють для них інтерес. Дійсно, на думку С. О. Щетиніна, правову глобалізацію можна визначити як процес формування нової, загальносвітової системи правових норм, які організують і забезпечують глобальну міждержавну взаємодію в різних сферах життя сучасного суспільства, в процесі якого міжнародне право, національне право, а також право міжнародних господарських об'єднань опиняються в стані тісної взаємозалежності. При цьому характер правової інтеграції та інтернаціоналізації визначається, з одного боку, участю держав у справах світового співтовариства, а з іншого – ступенем прийняття країнами тих чи інших аспектів права інших держав¹. Отже, міжнародні правові стандарти є матеріально-нормативним елементом правової інтеграції та інтернаціоналізації, вони є обов'язковим елементом нормативного супроводження і нормативно-правового забезпечення міжнародного співробітництва держав-членів міжнародної спільноти, що здійснюється в умовах глобалізації.

По-третє, слід враховувати, що наведені процеси правової глобалізації насамперед здійснюють вплив на національний рівень нормопроєктування та нормотворчості та розширюють можливості використання в його межах міжнародно-правових методів та форм правової конвергенції, за допомогою яких сучасне міжнародне публічне право зближує національні правові системи². Так, згідно з дослідженнями В. В. Богатирьова вплив правової глобалізації на право, відбувається в трьох основних напрямках: на стадії правотворчості (звідси й на стадії нормопроєктування. – *Авт.*); в законодавстві (прийняття національних нормативно-правових актів в «дусі та на основі букви» міжнародно-правових договорів, тобто з метою закріплення та виконання міжнародно-правових зобов'язань, що

взяла на себе держава-підписант як його сторона. — *Авт.*), і відбивається в джерелах права³ (розширення національного переліку джерел права за рахунок включення в нього міжнародного (іноземного) судового прецеденту, міжнародного договору тощо. — *Авт.*).

При цьому трансформація права в контексті глобалізації на думку М. В. Захарової повинна слідувати відповідним критеріям, (що, на нашу думку, виступають методами та формами правової конвергенції. — *Авт.*), а саме: а) підвищення рівня конвергенції та інтернаціоналізації правових систем; б) зростання ефектів «доповнення» і «заміщення» національного права з боку зовнішніх регуляторів суспільних відносин; в) зміна інститутів «громадянства» і «території» під впливом різного роду інтеграційних процесів; г) зворотна рецепція між правовими системами різної групової спрямованості; г') звільнення юридичної професії від суто національних пут; д) трансформація інституційного сегмента правових систем сучасності під впливом поступального розвитку інформаційного суспільства; е) поява унікальних в своїй основі юридичних інститутів під впливом процесу зрощування глобалізацій різних якісних спрямувань (економічної, соціальної, правової)⁴.

Вважаємо, що тільки попередній аналіз зазначених критеріальних ознак, що закріплюють якісно нові тенденції у світовому, універсальному сприйнятті нормотворчої діяльності в широкому розумінні її суб'єктно-об'єктного складу, та які володіють досить високим організаційним та діяльнісним потенціалом і досить високою технологічною змістовністю, свідчать про трансформацію феноменології нормотворчості, що здійснюється на національному рівні та про нові підходи до розуміння нормотворчості міжнародної — одним з елементів якої й є міжнародні правові стандарти.

По-четверте, звідси, міжнародні правові стандарти якраз й виступають одним з таких унікальних в своїй основі юридичних інститутів, що з'явилися під впливом процесу зрощування глобалізацій різних якісних спрямувань — бо, як наводилось вище, феноменологія прав людини, як й МСВ, напряму тор-

кається й економічної, соціальної, правової та інших сторін життя та функціонування локальної спільноти. Більш того, такі стандарти є процесом універсалізації міжнародно-правового регулювання, що, на думку Ю. С. Безбородова, розуміється як процес територіального і функціонального розширення дії міжнародно-правових регуляторів на засадах принципів і методів уніфікації, гармонізації і інтеграції, що має за мету правову конвергенцію (зближення) з створенням єдиного (інтегрованого) правового простору⁵. Крім того, необхідно зазначити, що міжнародні правові стандарти в своєму праксеологічному розумінні виступають одночасно як відповідний метод міжнародної уніфікації та форма правової конвергенції.

По-п'яте, міжнародні правові стандарти у своїй онтологічній сутності є проявом глобального конституціоналізму. Такий висновок обґрунтовується тим, що в розумінні глобального демократичного управління міжнародні правові стандарти стали сполучною ланкою між національним і глобальним конституціоналізмом. Вони, на думку болгарського конституціоналіста Е. Танчева, забезпечують взаємну відповідність різних правових принципів в умовах сучасного конституційного плюралізму. У даний час правові ієрархічні структури найбільш розвинені на рівні національного конституціоналізму. Вони також вельми зримо присутні у сфері федералізму і затверджуються у сфері взаємодії Конституції Європейського Союзу (далі: ЄС) і конституцій його держав-членів. У глобальному конституціоналізмі існує певна сумісність та синергічна взаємодія демократичних стандартів, але про повністю побудовану ієрархію конституційних принципів поки не йдеться, оскільки сама глобалізація поки перебуває в пошуку свого власного конституційного порядку. Тому влада закону і взаємодія глобальних стандартів із національними конституційними порядками дедалі ще ґрунтуються на принципі *pacta sunt servanda* (договори повинні дотримуватися. – *Авт.*). У цих умовах зростає значення міжнародних правових стандартів, компенсуючих юридичну слабкість наднаціонального глобального конституціоналізму, що формується⁶. Більш того, німецький

дослідник М. Мадуро в досліджуваному контексті йде далі й висуває ідею трьох ключових опор конституційного розвитку в національному і глобальному масштабі⁷. На думку цього дослідника, глобальний конституціоналізм, що ще формується, вже справляє вплив на конституції національних держав, ставлячи під питання їхній статус носіїв вищого суверенітету і безумовність легальності їхніх правових систем. Глобальний конституціоналізм впливає на національне конституційне самовизначення в частині *ідеї самоврядування, форм демократичної участі* (виділено нами. – *Авт.*), розподілу владних компетенцій і демократичного представництва. Правові стандарти, закріплені в міжнародних договорах, і «рекомендаційне право» («м'яке право». – *Авт.*) (soft law) також можуть відігравати роль опори, за допомогою якої виникаючі обмежувачі застосування влади проникають на рівень національного конституціоналізму як універсальний критерій конституційного порядку. Отже, міжнародні правові стандарти виступають не тільки провісником наступного більш розвиненого міжнародного правопорядку, а й могутнім засобом трансформації національного правопорядку та укріплення національного конституціоналізму.

По-шосте, якщо враховувати процес зростання ролі міжнародних правових стандартів, що як відмічалось раніше, базуються насамперед на правах людини, то такі стандарти є могутнім проявом неоконституціоналізму – нового доктринального підходу до розуміння національного та глобального конституціоналізму, що заснований на гуманітарних телеологічних домінантах та пріоритетах. На думку вчених-теоретиків і апологетів неоконституціоналізму (Рональд Дворкін, Роберт Алексі, Карло Ніно, Луїджі Ферражолі, Норберто Боббіо, Б. ди Соуза Сантуш та ін. представників Генуезької та латиноамериканської шкіл права⁸, утвердження прав людини в правових системах різних країн після Другої світової війни настільки глибоко торкнулося права у всіх його аспектах, що викликало необхідність його нового розуміння, створення нового тлумачення його онтологічного, феноменологічного та епістемоло-

гічного виміру (іншими словами, його форми, ідентифікації, застосування і пізнання). Оскільки твердження і захист фундаментальних прав людини стали головними завданнями права, що визначають розвиток національного законодавства і міжнародного права, конституціоналізм стає основним принципом сучасного права в цілому. Більш того, юридичне визнання основних прав людини на національному та міжнародному рівні, разом з інститутами процедур і механізмів їх правової реалізації і надання судового захисту, поклало початок радикального перегляду ролі і завдань права в цілому і конституційного права, зокрема. Тому неоконституціоналізм докорінно переглядає статус і значення конституції в суспільстві і державі. Вважається, що з виключно політичного програмного документа конституція стає фундаментальним структурним правовим документом правопорядку (що аж ніяк не виключає його програмний характер). На основі конституції відбувається конституціоналізація права, а процес перетворення законодавства, як вважає один з дослідників неоконституціоналізму Рікардо Гуастіні, «зводиться до того, що в результаті законодавства повністю просочується конституційними нормами»⁹. Отже, віддзеркалюючи нагальні права людини та закріплюючи і легалізуючи їх на міжнародному рівні, а потім «проникаючи» в національний конституціоналізм у вигляді міжнародно-правових зобов'язань держав-підписантів міжнародних договорів, – міжнародні правові стандарти фактично «запускають» процес конституціоналізації права, стимулюючи та вдосконалюючи його.

По-сьоме, міжнародні правові стандарти є нормами міжнародного права та мають договірну природу. Визначаючи правову природу міжнародних правових стандартів, М. О. Баймуратов зазначає, що це норми міжнародного права (тобто у гносеологічному розумінні вони сформульовані у вигляді міжнародно-правових зобов'язань. – *Авт.*), які містяться в міжнародних договорах (у структурному вигляді таке розміщення здійснюється за рахунок групування норм міжнародного права у відповідні статті, підрозділи, розділи міжнародно-правових угод. – *Авт.*), що розробляються державами в рамках міжна-

родних міжурядових організацій (далі – ММУО) (такі організації є органами міжнародної спільноти держав, що організують, здійснюють та курирують відповідні напрямки міжнародного співробітництва. – *Авт.*). На процеси розроблення таких норм впливають глобальні тенденції інтернаціоналізації міжнародного життя (як вже зазначалось напряму впливають тенденції правової глобалізації. – *Авт.*). Вони опосередковано впливають на внутрішньодержавні й міждержавні відносини (тобто скеровані на побудову єдиного правового простору, причому як універсального /глобального/, так й міждержавного та внутрішньодержавного – *Авт.*), в результаті чого суб'єкти міжнародного права розробляють стандартизовані правила поведінки (за рахунок використання методів і форм правової конвергенції. – *Авт.*) і визнають їх юридично обов'язковими¹⁰ (за рахунок визнання обов'язкової сили дії та виконання норм міжнародних договорів. – *Авт.*).

По-восьме, з позицій політичної ідеології міжнародні правові стандарти в сфері МСВ є проявом та формалізацією ідеології комунітаризму, як змістовно нового підходу до розуміння формування і існування людської спільноти в рамках територіальної громади, однак вже в умовах глобалізації. Дійсно, пошуки нового типу соціально-політичного устрою суспільства, здатного задовольнити потреби особистості в самоідентичності і нейтралізувати наслідки дезінтеграційних процесів, призвели до розуміння того, що такі пошуки нових шляхів альтернативної взаємодії між демократичними інститутами, активно розвиваються в умовах інформаційної революції, і соціальними акторами сучасного суспільства, до яких належать територіальні громади. Тому в процесі свого розвитку ідеологія комунітаризму представила наступні теоретичні постулати: а) відхід від ідеології лібералізму, яка ратувала за індивідуалізм шляхом відродження моральних цінностей, таких як сім'я, дружба, співробітництво в співтоваристві, що дозволить зміцнити і відновити традиційні основи суспільного устрою; б) увібравши в себе ідеї, розроблені в рамках інших ідеологій, комунітарії використовують ідею консерватизму про органічне співтова-

риство, в якому суспільне благополуччя забезпечується за рахунок благополуччя його «частин» – індивідів – так, у теорії лібералізму вони запозичили ідею про часткове визначення ідентичності «Я» стосовно співтовариства; а від марксизму успадкували ідею рівноправності всередині спільноти, як трудового, так і творчого. Отже, на слушну думку В. П. Червоного, комунітарна ідеологія є якимось субстратом ідей класичних політичних теорій, на основі яких розробляються нові форми існування індивідів у соціумі. Розглядаючи ідеологію громадянського суспільства і вплив на неї комунітарної теорії, він зазначає, що даний взаємний вплив здатен надати сучасному соціуму найбільш адекватну форму спільного гуртожитку особистості і державної влади, з урахуванням прагнення першої до громадянського самовизначення, що сприятиме становленню зрілого і гуманістичного суспільства. Він стверджує, що в історії людства теорія громадянського суспільства зазнала сильну еволюцію: від стадії, в якій воно мислилося як все, що вільно від ієрархічності принципів держави, як сфера реалізації автономії індивіда, вільного від політичних, загальних зобов'язань, до стадії, що розвилася в ХХ столітті, для якої характерно знеособлена, бюрократизована держава, що орієнтує суспільство переважно на економічні пріоритети¹¹.

Звідси можна стверджувати, що міжнародні стандарти МСВ виконують скоріше роль технологічного регулятора, який не стільки спрощує, скільки оптимізує та вдосконалює вимоги до функціонування інституту локальної демократії в нових умовах глобального управління, особливо в контексті вдосконалення її економічних характеристик і параметрів.

По-девяте, міжнародні правові стандарти є могутнім стимулом нарощення людського вимірювання глобалізації, в тому числі й глобалізації правової. Згідно доктринальних підходів Е. М. Вольфсон, людина в муніципальному управлінні виступає в трьох ролях: як мета, об'єкт і джерело влади-суб'єкт управління. У зв'язку з цим використовуються профільні терміни «людський потенціал» (іноді говорять «людський капітал») і «людський ресурс». Людський потенціал – це сукуп-

ність фізичних, духовних, культурних та інших якостей людини і населення в цілому. Розвиток людського потенціалу, збільшення людського капіталу як раз і означає підвищення якості життя, яке є метою муніципальної діяльності. Своєю чергою, людський ресурс – це сукупність властивостей людей, необхідних для відтворення життя на території муніципального утворення (тобто власне територіальної громади та території на якій воно існує і функціонує. – *Авт.*) і забезпечення самоврядування населення, тобто, для реалізації ролі людини як суб'єкта управління¹².

Інакше кажучи, людський потенціал – це те, що ми вкладаємо в людину, а людський ресурс – це те, що ми можемо отримати від неї. Отже, поняття людського потенціалу і людського ресурсу є тісно взаємопов'язаними. Розвиваючи і нарощуючи людський потенціал, вкладаючи кошти та інші ресурси в зміцнення фізичного здоров'я, освіту, культурний розвиток населення, соціальну підтримку окремих категорій громадян, ми одночасно нарощуємо і людський ресурс територіальної (місцевої) громади. У той же час збільшення людського потенціалу не означає автоматичного та пропорційного збільшення людського ресурсу, оскільки для цього потрібно ще готовність і бажання людини брати участь у вирішенні питань місцевого життя. Тому завдання перетворення людського потенціалу в ресурс муніципального управління є одним із найскладніших завдань органів МСВ¹³.

Отже, міжнародні правові стандарти МСВ в архітектонічному контексті, як міжнародні норми, сформульовано та побудовано таким чином, що вони виступають у вигляді стратегічних завдань-умов, вирішення яких сприяє розвитку та вдосконаленню самоврядних структур, в тому числі територіальної громади та органи МСВ, на території конкретної національної держави в умовах глобалізації. Саме за рахунок та за допомогою міжнародних угод профільного характеру, в яких закріплені норми міжнародного права щодо організації правового простору самоврядної діяльності, й відбувається вирішення складних завдань перетворення людського потенціалу в ресурс муні-

ципального управління. Цьому сприяє роль і значення договірних норм міжнародного права не тільки в стимулюванні міжнародного міждержавного співробітництва, а й в закріпленні системи міжнародно-правових зобов'язань держав, що ведуть до їх відтворення в національному законодавстві держав-підписантів за допомогою національного механізму імплементації — тобто введення норм міжнародного права в національну систему законодавства — в нову якість і сутність — згідно з положеннями ч. 1 ст. 9 Конституції України, вони: а) отримують статус норм національного законодавства; б) підлягають застосуванню та реалізації в режимі використання національних норм, що суттєво полегшує їх «переробку» в процесі правозастосування національними суб'єктами права; в) міжнародно-правові зобов'язання, якими вони були в міжнародному договорі трансформуються в компетенційні повноваження відповідних органів держави; г) разом з тим, в рамках міжнародного права — права міжнародних договорів — за державами-підписантами та ММУО залишається право конвенційного контролю за їх виконанням як міжнародно-правовими зобов'язання конкретної держави-підписанта — з використанням всього переліку міжнародних засобів здійснення такого індивідуального або колективного контролю.

По-десяте, в контексті історичної ретроспективи міжнародні правові стандарти МСВ були розроблені в рамках Ради Європи (далі — РЄ) — однієї з впливовіших та великих міжнародних міждержавних регіональних організацій континенту, яка здійснює систематичне та різнопланове міжнародне гуманітарне співробітництво, членами якої на сьогодні є 47 держав, в яких мешкають більш ніж 800 млн людей¹⁴. Згідно зі ст. 1 Статуту РЄ, що був прийнятий 5 травня 1949 р., метою Ради Європи є: а) досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, а також сприяння їхньому економічному та соціальному прогресу; б) ця мета досягається за допомогою органів Ради шляхом розгляду питань, що становлять спільний інтерес, *шляхом укладання угод та здійснення спільних заходів в*

економічній, соціальній, культурній, науковій, юридичній та адміністративній галузях, а також в галузі захисту та подальшого здійснення прав і основних свобод людини (виділено нами. — Авт.)¹⁵. Саме в таких міжнародних міждержавних угодах й містяться міжнародні правові стандарти.

Основним правовим актом, що регулює проблемні питання інституціоналізації та функціонування інституту МСВ в державах-членах РЄ та закріплює їх на міжнародному рівні, є Європейська хартія місцевого самоврядування¹⁶. Цей документ називають найважливішим джерелом муніципального права не тільки держав-членів РЄ, але й всіх країн Європи, «квінтенсенцією» загальноєвропейських принципів МСВ. Європейська Хартія місцевого самоврядування була розроблена і прийнята Радою Європи з ініціативи Постійної конференції місцевих і регіональних органів влади в Європі 15 жовтня 1985 року.

Україна ратифікувала не тільки Європейську Хартію місцевого самоврядування 15 липня 1997 р.¹⁷, але й Додатковий протокол до Хартії про право участі у справах органу місцевого самоврядування, вчинений 16 листопада 2009 р. у м. Утрехті, 2 вересня 2014 р.¹⁸ Це означає, що ці міжнародно-правові акти увійшли до національного законодавства як чинні закони, що мають силу ординарних законодавчих актів.

В Преамбулі Європейської Хартії закріплюється, що держави-члени Ради Європи, які підписали цю Хартію, враховують, що ОМСВ є однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму, а право громадян на участь в управлінні державними справами є одним з демократичних принципів, які поділяються всіма державами-членами Ради Європи; переконані в тому, що це право найбільш безпосередньо може здійснюватися саме на місцевому рівні, що існування ОМСВ, наділених реальними функціями, може забезпечити ефективне і близьке до громадянина управління; усвідомлюють, що охорона і посилення МСВ в різних країнах Європи є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії і децентралізації влади та стверджують, що з цього випливає необхідність існування ОМСВ, які мають створені на демократичній основі

директивні органи і широку автономію щодо своїх функцій, шляхи і засоби здійснення цих функцій, а також ресурси, необхідні для їхнього виконання¹⁹. Далі в Європейській Хартії місцевого самоврядування міститься низка основоположних принципів, що мають силу конституюючих положень, які скеровані на легалізацію та втілення структурної, компетенційної, кадрової, організаційної, фінансової, ресурсної побудови системи локальної демократії європейського зразку.

Разом з тим, слід відмітити, що тлумачення таких принципів МСВ в різних державах-членах РЄ є різним, в залежності від офіційного перекладу тексту Хартії. На цей факт слушно звертає увагу вітчизняний дослідник В. А. Панасюк – він відмічає, що різний підхід до тлумачення положень Хартії торкається насамперед основоположних термінів та терміносистем, таких як «місцеве самоврядування», «місцева влада», «територіальна громада» тощо²⁰. Причому, він наголошує, що на проблему некоректного перекладу звертають увагу автори колективної монографії «Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні»²¹. На існування проблеми різночитання тексту Хартії звертається увага і в експертному висновку щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування²², що був підготовлений експертами Програми РЄ «Посилення місцевої демократії та підтримка реформ місцевого самоврядування в Україні», є першим документом, розробленим з метою здійснення системного огляду українського законодавства на предмет відповідності положенням Європейської хартії місцевого самоврядування. Про наявність проблеми різночитання тексту Хартії (щодо різних термінів і понять) зауважували у своїх працях Н. В. Камінська²³, В. В. Маклаков²⁴ та ін.

Вважаємо, що на це є об'єктивні причини, що пояснюються саме феноменологією глобального конституціоналізму – бо проводити уніфікацію норм національних законодавств, що торкаються найважливіших питань державного життя, в умовах великої кількості національних моделей того ж МСВ, через

розробку в рамках міжнародного нормопроекування та нормотворчості норм міжнародного права, є справою досить складною та потенційно конфліктогенною. Тому міжнародна спільнота в особі відповідних органів міжнародних організацій або міжнародних конференцій, де розробляються багатосторонні міжнародні договори, завжди обирає т. зв. «середній шлях», надаючи можливість національним державам в процесі перекладу відповідних договірних текстів робити термінологічні тлумачення.

На думку С. А. Панасюка, лише всебічний та самостійний переклад і аналіз текстів Хартії українською, англійською та французькою мовами, з аналізом вже існуючих наукових праць з даної проблематики, дасть можливість сформулювати нові погляди на проблему та на шляхи її вирішення. На жаль, у сучасній науковій літературі, на думку цього автора, і з цим слід погодитись, проблема некоректності (неточності) перекладу тексту Хартії не отримала належної оцінки у працях науковців, які зазначають про наявність різночитання тексту Хартії, не поглиблюючись у суть та витoki проблеми²⁵.

Дійсно, аналіз перекладу лише декількох термінів, що використовуються у Хартії, дає можливість зрозуміти не тільки всю нагальність та важливість подальшого розвитку наукових пошуків та аналізу оригінальних текстів Хартії, а й є свідомством виявлення, визначення та формування уніфікованих підходів до міжнародно-правового розуміння основоположних термінів МСВ, що сприяють процесам правової конвергенції. Необхідно наголосити на тому, що різночитання в текстах міжнародних договорів, що мають місце, виявляються під час їх буквального та системного тлумачення, з метою їх якісного тлумачення, і які детерміновані особливостями моделей локальної демократії, що застосовуються в державах-членах РЄ, є не поодинокі.

Наочним прикладом важливості якісного перекладу можна привести офіційний переклад Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що був затверджений Міністерством закордонних справ України 27 січня 2006 р. Нагадаємо, що

до 2006 р. існував інший офіційний переклад, що звужував коло суб'єктів на звернення до Європейського суду з прав людини.

Разом з тим, проблема нечіткого перекладу на українську мову тексту Хартії, на нашу думку, полягає, по-перше, не тільки в нерозумінні суті, що закладалась в її зміст; по-друге, в нерозумінні європейського бачення структури та природи місцевого самоврядування; по-третє, в боязні фахівців-перекладачів, відійти від радянських стереотипів нормопроекування та парадигми управління.

Наведені висновки мають під собою серйозне підґрунтя, бо фактично володіють прогностичними характеристиками, що безпосередньо впливають на пошук та вибір національної моделі МСВ. Тому, вважаємо, що проблема якості перекладу тексту Хартії може бути вирішена шляхом створення спеціальних комісій та робочих груп щодо коректності перекладу та розуміння тексту Хартії. Причому, створення, фінансування та нормативне закріплення діяльності таких органів є запорукою не тільки якісної імплементації та реалізації імplementованих положень Хартії, а й свідоцтвом посилення тенденцій глобального конституціоналізму.

В досліджуваному міжнародно-правовому документі договірного характеру міститься ще низка принципів, що мають прямий вихід на глобальний конституціоналізм, але в процесі перекладу були невірно інтерпретованими. Так, наприклад, п. 8 ст. 9 Хартії, що передбачає питання регламентації Фінансових ресурсів органів МСВ, в українському перекладі звучить так — «Для цілей здійснення позик інвестиційного капіталу органи місцевого самоврядування мають доступ до національного ринку капіталу в межах закону». В англійському тексті Хартії закріплюється право органів МСВ на доступ до міжнародного ринку капіталу в межах закону. І це, вважаємо, є особливо важливим в умовах муніципальної реформи, тим більше, що доступ органів МСВ до національного ринку капіталу для них є автоматично забезпеченим, бо вони є ординарними суб'єктами банківської діяльності, що діють в якості юридичної особи та володіють її всіма ознаками.

Такими ж недоліками в контексті невідлого або скоріше неякісного перекладу характеризується ст. 10 Хартії «Право органів місцевого самоврядування на свободу асоціації», що фактично повинна носити революційний характер, бо виходячи з англійського тексту Хартії, вона присвячена формуванню у органів МСВ міжнародної правосуб'єктності. В українському перекладі вона характеризується відсутністю повноти, алогічністю та внутрішньою суперечливістю. Так, її ч. 1 закріплює, що «Органи місцевого самоврядування мають право, здійснюючи свої повноваження, співробітничати та в межах закону створювати консорціуми з іншими органами місцевого самоврядування для виконання завдань, що становлять спільний інтерес». Системний аналіз цього положення свідчить, що таке право органи МСВ можуть реалізувати тільки усередині держави, хоча на практиці вже понад 60 років вони в явочному порядку приймають участь в діяльності міжнародних неурядових організацій місцевих влад²⁶.

Разом з тим, ч. 2 ст. 9 в перекладі на українську мову дозволяє реалізуватися міжнародній правосуб'єктності органів МСВ, бо передбачає, що «Право органів місцевого самоврядування бути членом асоціації з метою захисту і заохочення їхніх спільних інтересів, а також бути членом міжнародної асоціації органів місцевого самоврядування визнається кожною державою». Тобто, саме це положення запускає механізм визнання державою міжнародної правосуб'єктності МСВ та його органів, в контексті колективного захисту і заохочення спільних інтересів – держава: а) бере зобов'язання щодо допуску виходу органів МСВ на міжнародну арену як суб'єкта міжнародних відносин; б) визнає наявність у таких органів спільних інтересів; в) визнає право таких органів на захист та заохочення таких спільних інтересів; г) визнає право таких органів на членство в міжнародних асоціаціях органів МСВ.

В ч. 3 ст. 10 Хартії фактично закріплюється право органів МСВ на системне багаторівневе, поліоб'єктне і полісуб'єктне співробітництво з аналогічними органами інших держав. В цій частині статті 10 закріплюється, що «Органи місцевого само-

врядування мають право на умовах, які можуть бути передбачені законом, співробітничати з органами місцевого самоврядування інших держав».

Хартія містить низку принципів, що мають суто управлінський потенціал, але його міжнародно-правова фіксація, надає цим принципам характер управлінської парадигми та узгодженого алгоритму локального управління. Так, в окремих статтях Хартії закріплюється, що надана органам МСВ влада, як правило, має бути повною та виключною. І навіть тоді, коли центральним або регіональним органам державної влади надано конституцією або статутом право втручатися у справи, відповідальність за які вони поділяють з органами МСВ, останні мають залишати за собою право на вияв ініціативи та прийняття рішень. У тих випадках, коли центральні або регіональні державні структури делегують певні повноваження органам МСВ, вони мають на власний розсуд пристосовувати виконання законів до місцевих умов. Місцеві органи влади мають розумно та ефективно поділяти право на прийняття рішень із іншими рівнями управління, що діють на місцях. Зміни меж повноважень місцевих органів влади мають відбуватися у відповідності із законом і після консультацій з зацікавленою місцевою громадою або кількома громадами, а за необхідності — за допомогою референдуму, якщо таке передбачено статутом. Місцеві органи влади повинні мати право на відповідні фінансові ресурси, відокремлені від коштів інших рівнів управління, та вільно розпоряджатися грошовими надходженнями в межах своїх повноважень. Розподіл коштів між місцевими органами влади має в розумних пропорціях узгоджуватися з тими завданнями, що виконуються ними. Ці кошти мають надходити регулярно та періодично, з тим, щоб вони забезпечували безперервну роботу служб та відповідне фінансове планування. У разі делегування будь-яких нових повноважень здійснюється перерозподіл фінансових коштів, необхідних для виконання цих повноважень. Певна частина фінансових ресурсів місцевих органів влади повинна формуватися за рахунок місцевих податків, платежів і внесків, розміри яких встановлюють ці

органи. Податки, які місцеві органи влади повинні мати право збільшувати або від яких вони отримують гарантовану частку, мають носити достатньо загальний та гнучкий характер, щоб забезпечувати для місцевої влади змогу йти врівень із її зобов'язаннями. Автономія слабкіших у фінансовому відношенні місцевих органів управління потребує заходів фінансового вирівнювання. Право місцевих органів влади брати належним чином участь у розробці правил, що регулюватимуть загальний пропорційний розподіл перерозподілених коштів, має бути чітко визначене. Надання одноразових субсидій, що призначені для фінансування спеціальних проектів або служб, має також бути визначене. Надання субсидій не може спричиняти невинуватене втручання в політику, що здійснюється місцевими органами самоврядування в межах їх компетенції.

Необхідно зазначити, що досить широке поняття місцевого самоврядування, що подається у Хартії, у свою чергу, не є остаточним – воно й до сьогодні залишається недостатньо інформативним та деталізованим, таким, що надає лише узагальнюючі поняття, закріплює основи. Разом з тим, ефективне використання положень Хартії є можливим лише за співіснування трьох факторів:

- 1) необхідного теоретико-правового забезпечення та його розвитку;
- 2) постійного втілення теоретичних здобутків на практиці;
- 3) взаємодії перших двох факторів за рахунок здійснення ефективного правового регулювання²⁷.

Крім того, принципи, що закріплені в Хартії, мають в перспективі стати фундаментом для побудови унікальної національної системи ефективного та спроможного місцевого самоврядування, оскільки саме на їх основі функціонують найбільш розвинуті системи місцевого самоврядування у світі. А це, своєю чергою, впроваджує засади глобального конституціоналізму на національний рівень, особливо в контексті взаємодії та синергізації міжнародного права з національним конституційним правом. Отже, Хартію слід розуміти не як документ, що має за мету скерувати якісь обмеження чи коригуван-

ня курсу розвитку МСВ будь-якої держави, а як розроблену та продуману на міжнародному рівні в рамках міжнародного нормопроекування і договірної нормотворчості систему принципів, концептів, засад та рекомендацій, що складають відповідний кадастр локальної демократії у її міжнародно-правовому розумінні, сприятимуть реалізації планів держави щодо побудови свого власного, ефективного, сучасного та такого, що відповідає національним традиціям, МСВ, що здійснюється за допомогою міжнародних договірних норм.

Резюмуючи, слід ще раз зазначити, що наведені положення статей Хартії мають силу принципів, що закріплені в міжнародному договорі у вигляді міжнародно-правових зобов'язань держав-підписантів – результатом чого є: а) взаємний вплив міжнародного права на національне конституційне право як основоположну та профільну галузь національного права, а через нього на всю правову систему держави; б) сприйняття національним конституційним правом міжнародних договірних норм та введення їх в національне законодавство через застосування національного механізму імплементації; в) створення єдиного європейського правового простору; г) прояв і посилення тенденцій глобального конституціоналізму, а через нього й правової глобалізації²⁸.

Необхідно наголосити, що в рамках РЄ розроблено та прийнято велику кількість міжнародних регіональних конвенцій та інших угод, що торкаються становлення та розвитку системи МСВ в різних сферах – отже, можна стверджувати, що в результаті цього: а) само МСВ стає вже ординарним об'єктом міжнародно-правового регулювання, нарівні з загальними і спеціальними правами людини; б) міжнародна регламентація різних сторін діяльності цього інституту свідчить про його особливу важливість для функціонування демократичної правової державності саме в умовах глобального конституціоналізму; в) глобальний конституціоналізм укріплюється як концептуально, так й методологічно, органічно та інтенсивно розвиваючись в умовах міжнародної міждержавної інтеграції, посилюючи і стимулюючи процеси правової глобалізації.

До числа таких міжнародних угод відносяться:

– Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р.²⁹ Конвенція заохочує і сприяє укладанню угод про транскордонне співробітництво між місцевими та регіональними органами влади в рамках їх юрисдикції. Такі угоди можуть стосуватися регіонального розвитку, захисту навколишнього середовища, поліпшення громадських служб тощо, і можуть передбачати створення асоціацій транскордонного співробітництва або об'єднань місцевої влади.

З тим щоб врахувати відмінності у правовій і конституційних системах держав-членів Ради Європи, Конвенція, з метою уніфікації для її реалізації, передбачає низку типових угод, що дозволяють як місцевим, так і регіональним владам, а також державам скерувати транскордонне співробітництво в такі рамки і застосовувати такі його форми, які є найбільш оптимальними та застосованими для них. Крім того, відповідно до Конвенції, Договірні Сторони зобов'язуються усувати перешкоди для транскордонного співробітництва та надавати належним суб'єктам, що беруть участь в такому міжнародному співробітництві, такі ж можливості, які передбачені на національному рівні;

– Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні 1992 р.³⁰ Метою цієї Конвенції є сприяння інтеграції іноземців в життя локального суспільства. Вона відноситься та фактично створює, регламентує та регулює правовий стан всіх фізичних осіб, які не є громадянами Договірної Сторони, але постійно проживають на її території на законних підставах.

Відповідно до Конвенції, Договірні Сторони зобов'язуються гарантувати фізичним особам з іншим правовим станом (іноземцям), що проживають на їхній території «класичні права» свободи слова, об'єднання і асоціації, включаючи право на створення професійних спілок, на тих же умовах, що і власним громадянам. Крім того, Договірні Сторони повинні вживати зусилля для залучення іноземців в процес консультацій щодо місцевих справ.

Найважливішим правом, що передбачає ця Конвенція є можливість надання іноземцям, в залежності від строку проживання (не менше п'яти років), активного і пасивного виборчого права на місцевих виборах, що може фактично змінити всю національну концепцію як самих виборів, так й впливати на систему конституційних політичних прав громадян у бік її модернізації. При деяких передбачених законом умовах право іноземців на свободу слова і об'єднань може бути обмежено.

Конвенція відкриває можливість створення на місцевому рівні консультативних органів, що обираються іноземцями на території місцевого органу влади (органу МСВ) або призначаються окремими асоціаціями іноземців. Договірна Сторона повинна інформувати іноземців про їхні права та обов'язки стосовно життя суспільства на локальному рівні. Вони повинні також інформувати Генерального Секретаря Ради Європи про розвиток процесу участі іноземців в житті суспільства на локальному рівні;

– Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті 2003 р.³¹, що не має статусу міжнародної конвенції, але яка ухвалена Конгресом місцевих і регіональних органів влади Європи – одним з двох основних органів РЄ. Дана Хартія скерована на стимулювання активної участі молодих людей в ухваленні рішень і діяльності на місцевому і регіональному рівнях, що має важливе значення для побудови більш демократичного, солідарного і процвітаючого суспільства.

Для цього Хартія передбачає участь молоді та формування у неї активної громадянської позиції за рахунок надання прав, засобів, простору і можливостей, а де необхідно – підтримки, щоб молоді люди приймали участь у соціальних процесах і впливали на прийняття рішень, а також брали участь в акціях і заходах з тим, щоб сприяти побудові кращого суспільства.

З цією метою встановлюються 14 основних напрямків молодіжної політики, що повинна здійснювати як держава, так й місцеві та регіональні влади, а саме: політика з питань спорту, відпочинку та асоціативного життя; щодо сприяння зайнятості

молоді та боротьби з безробіттям; в сфері міського середовища і житлових умов, житлова політика і транспорт; освіти та навчання, яка заохочує участь молоді; мобільності та обмінів; в галузі охорони здоров'я; гендерної рівності; конкретна політика для сільської місцевості; доступу до культури; сталого розвитку та охорони навколишнього середовища; боротьби з насильством і злочинністю; щодо боротьби з дискримінацією; щодо сексуальності; політика доступу до прав і права.

Крім того, Хартія встановлює засоби і методи залучення молоді до соціалізації молоді, включаючи її навчання; інформування; використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗМІ; заохочення молодих людей для проведення добровільної роботи і присвячення себе службі суспільству; підтримки молодіжних проектів і ініціатив; популяризація молодіжних організацій; участь молоді в неурядових організаціях (НУО) та політичних партіях; інституційна участь молодих людей в місцевих і регіональних справах; формування і участь у роботі молодіжних рад, молодіжних парламентах, молодіжних форумах; підтримка структур, що забезпечують участь молоді.

Системний аналіз спеціальних політик, а також технології їх реалізації свідчить про наявність великої кількості комунікативних зв'язків, що мають наскрізний горизонтально-вертикальний характер, виходячи за межі держави, що також свідчить про вплив глобального конституціоналізму на їх формування, розвиток і вдосконалення;

— Європейська ландшафтна конвенція 2000 р.³² Конвенція спрямована на те, щоб сприяти прийняттю публічними органами влади політики і заходів на місцевому, регіональному, національному та міжнародному рівнях для захисту, регулювання і планування ландшафтів в Європі. Вона охоплює всі ландшафти, як видатні, так і звичайні, які визначають якість того навколишнього середовища, в якому живуть люди. У тексті передбачається гнучкий підхід до ландшафтів, конкретні риси яких вимагають різного типу дій — від просто збереження до захисту, управління і вдосконалення і до створення.

У Конвенції пропонуються юридичні та фінансові заходи на національному та міжнародному рівнях, спрямовані на розробку «політики в сфері ландшафтів» і заохочення взаємодії між місцевими і центральними органами влади, а також транскордонного співробітництва щодо захисту ландшафтів. У Конвенції пропонується цілий спектр різних рішень, які можуть використовувати держави з урахуванням своїх конкретних потреб.

За виконанням Конвенції стежитимуть неурядові комітети Ради Європи. У тексті також передбачається нагородження премією Ради Європи в області ландшафтів, яка буде вручатися місцевим або регіональним властям або НУО, які здійснюють зразкову і довгострокову політику або заходи щодо захисту, регулювання та планування ландшафтів.

Ще одним важливим фактором, що підтверджує процеси конституювання МСВ в якості об'єкту, елементу глобального конституціоналізму та предмету регламентації та регулювання міжнародних документів договірною характеру є розробка в рамках ООН проекту Всесвітньої хартії місцевого самоврядування³³, що в своїй нормативній основі заснована на принципах Європейської Хартії місцевого самоврядування 1985 р.

Цей документ був розроблений з ініціативи Координаційного органу всесвітніх асоціацій міст і місцевих органів влади (ВАКЛАК), що виступає в ролі координуючого органу в процесі роботи над пропонованою Всесвітньою хартією місцевого самоврядування. З ініціативою щодо розробки всесвітньої хартії місцевого самоврядування ВАКЛАК виступила спільно з Центром Організації Об'єднаних Націй по населених пунктах (Хабітат); її мета — реалізувати через розробку міжнародної угоди зобов'язання щодо децентралізації і місцевого управління прийняті, що були прийняті в червні 1996 р. і зафіксовані в Стамбульській декларації з проблем поселень людей, в якості головних умов успішного здійснення Порядку денного Хабітат³⁴. Всесвітня хартія місцевого самоврядування покликана служити орієнтиром для національного законодавства в галузі децентралізації та місцевих органів влади.

Звідси, можна стверджувати, що МСВ, виступаючи як об'єкт міжнародно-правового регулювання та предмет багатосторонніх міжнародних міждержавних угод, фактично виступає іманентним елементом та наочним прикладом глобального конституціоналізму, бо в ньому тісно переплелися національні та міжнародні засади, що у підсумку реалізують права людини і громадянина у їх широкому розумінні на локальному рівні функціонування соціуму, забезпечуючи стабільне снування та функціонування людських поселень.

1. *Щетинин С. А.* Правовая глобализация: понятие и основные формы (Теоретико-методологические аспекты): дис. ... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2009. С. 8. 2. *Безбородов Ю. С.* Международно-правовые методы и формы правовой конвергенции: монография. Москва: Проспект, 2018. 240 с. 3. *Богатырев В. В.* Глобализация позитивного права // Российский следователь. 2008. № 19. С. 32. 4. *Захарова М. В.* Развитие правовых систем в условиях глобализации // Актуальные проблемы теории и истории правовой системы общества. 2015. №14. С. 20-25. 5. *Безбородов Ю. С.* Универсализация и локализация международно-правового регулирования в условиях глобализации // Российский юридический журнал. 2013. № 1. С. 26-30. 6. *Танчев Е.* Верховенство конституции в контексте конституционного плюрализма // Сравнительное конституционное право. 2005. № 4. С. 109. 7. *Maduro M.* From Constitutions to Constitutionalism: A Constitutional Approach for Global Governance, Lead Paper to the Workshop Changing Patterns of Rights Politics: A Challenge to a Stateness? — Hamnse Institute for Advanced Studies. Delmenhorst, Germany, 2003. P. 9–12. 8. *Васильева Т. А.* Проблема конституционализма в итальянской политико-правовой доктрине // Конституционализм: идеал и/или реальность: Сб. матер. дискуссии за круглым столом 4 февраля 2011 года. Москва: Институт права и публичной политики, 2012. С. 84–85; *Arona, Enrico.* Beyond the Concept of Law. Neo-constitutionalism: Towards an Innovating Theory of Legal Reasoning, Crossing Constitutional Interpretation and Analytical Jurisprudence. URL: <https://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/kiadv%2014/nyok/tanulm%20nyok%20B6tet/ny%20ri%20egyetem%202014/aron.pdf> 9. *Барпера Т. П. У., Сидорова Н. В.* О мере разумности в конституционном праве // Государственная власть и местное самоуправление. 2016. № 8. С. 59–63. 10. *Баймуратов М. О.* Правова природа міжнародних (європейських) стандартів локальної демократії та їх роль у становленні місцевого самоврядування в Україні: питання сприйняття та імплементації // Наукові читання. Присвячені пам'яті

В. М. Корецького: Зб. наук. праць / Київський університет права НАН України. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. С. 13–14. **11.** *Червонний В. П., Милошунас А. В.* Идеология коммунитаризма: путь к новой социальности. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/ideologiya-kommunitarizma-put-k-novoy-sotsialnosti#ixzz4SYKpgKOD> **12.** *Вольфсон Э. Н.* Курс лекцій по системе муниципального управления. URL: http://nashaucheba.ru/v62397/вольфсон_э.н._курс_лекций_по_системе_муниципального_управления._кузгту?page=3 **13.** Там же. **14.** *Рада Європи* // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Совет_Европы] **15.** *Статут Ради Європи від 5 травня 1949 року.* РЄ, 2010. 12 с. **16.** *Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року.* РЄ, 2010. 16 с. **17.** *Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування:* Закон України від 15 липня 1997 року // ВВР України. 1997. № 38. Ст. 249. **18.** *Про ратифікацію Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування:* Закон України від 2 вересня 2014 року // ВВР України. 2014. № 43. Ст. 2033. **19.** *Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року.* РЄ, 2010. 16 с. **20.** *Панасюк С. А.* Проблеми перекладу тексту Європейської Хартії місцевого самоврядування в контексті якісної імплементації її положень // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право, 2012, Вип. 3–4. С. 220–225. **21.** *Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні:* кол. монографія / за ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. Київ: Атіка, 2007. 864 с. **22.** *Експертний висновок щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування*// Інститут громадянського суспільства. URL: <http://www.csi.org.ua/www/?p=2364> **23.** *Камінська Н. В.* Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНТ, 2010. 229 с. **24.** *Маклаков В. В.* Европейская Хартия местного самоуправления // Реформы местного управления в странах Западной Европы. Москва, 1993. С. 111–124. **25.** *Панасюк С. А.* Цит. праця. С. 222. **26.** *Баймуратов М. А.* Международные связи местных Советов. Одеса: Печатный двор, 1995. 140 с.; *Баймуратов М. А.* Проблема международной правосубъектности органов местного самоуправления Украины. Одесса: Бахва, 1996. 128 с. **27.** *Петришин О. В., Петришин О. О.* Міжнародні стандарти місцевого самоврядування в контексті євроінтеграційних процесів в Україні // Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1 (84). С. 86. **28.** *Абдалказим Мутана Аббас.* Онтологічні засади впливу правової глобалізації на взаємодію конституційного права держав і міжнародного права // Актуальні проблеми держави і права. URL: <http://www.apdrp.in.ua/v71/32.pdf> **29.** *Європейська рамкова конвенція про транскордонне*

співробітництво між територіальними громадами або властями 1980 року. РЄ, 2000. 24 с. **30.** Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні 1992 року. РЄ, 2000. 18 с. **31.** *Переглянута* Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті: ухвалена Конгресом місцевих і регіональних органів влади Європи (10-е засідання – 21 травня 2003 – Додаток до Рекомендації 128). URL: <https://rm.coe.int/168071b58f> **32.** *Європейська ландшафтна конвенція 2000 року.* РЄ, 2005. 14 с. **33.** *Всемирная хартия местного самоуправления: Проект.* – ООН, 2015. – 8 с. **34.** *Стамбульська декларація з проблем поселень людей 1996 року (Хабітат ООН).* URL: <http://osvita-plaza.in.ua/publ/132-1-0-6661>

***Mogilevsky Vsevolod.* Local government as an object of international legal regulation and the subject of multilateral international treaties**

It is established that the internal state institution of local self-government is undergoing the process of internationalization, that is, the provision of the corresponding international legal personality, due to several factors: a) above all, of special importance for the stable and proper existence and functioning of democratic legal statehood – as a result, it is local self-government, its state, and functioning of the system of its subjects and bodies, their legal status, real possibility and ability to carry out local democracy – acts as an evaluation criterion of democracy and efficiency of the state as a subject of international law and a member of the international community of states in the field of human rights; b) local self-government as an object of international legal regulation and the subject of multilateral international intergovernmental agreements becomes only after its inclusion in the list of objects of such international legal regulation on a par with human rights in all their hypostases (children's rights, women's rights, religious rights, prisoners' rights, electoral rights, the functioning of democratic institutions in society, etc.), that is, the international community of states agrees that the relevant sphere of domestic activity becomes not only the subject of consideration and which community, but also the object of its regulation, regulation and control with the help of special norms of international law, included in the special international legal acts of a contractual nature, which contain the international legal obligations of the signatory states.

The questions of the correctness of the translation of the basic terms describing local self-government in the international treaties are discussed, and the relevant interpretations of these terms are proposed, which more accurately demonstrate the essence of local democracy.

Keywords: local self-government, object of international legal regulation, subject of international legal agreements, international legal obligations of states.